

Aanvullend rapport

Regiegroep

Commissie predikantszaken

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020
en Landelijke Vergadering Zeewolde 2019

Inhoudsopgave

Inhoud

In kort bestek	3
1 Werkwijze	5
1.1 Voor nu of voor straks	6
2 Overwegingen	6
2.1 Waarom problematisch	6
2.2 Scheiding tussen preventie en conflict	6
2.3 Sturing beperkt mogelijk	7
2.4 Ons kent ons	7
2.5 Visitatie als signalering	7
3 Huidig model	8
3.2 Toerusting en preventie	8
3.3 Kerkelijke rechtspraak	9
4 Geadviseerd model	9
4.1 Regelgeving	9
4.2 Toerusting en preventie	9
4.2.1 Kerkelijke onderzoeken – LCKO	10
4.3 Kerkelijke rechtspraak – LCKR	10
5 Spelers	11
6 Fasering	12
7 Afkortingen	13

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

In kort bestek

Het rapport van de Regiegroep aan GS en LV stelt een advies in het vooruitzicht over vereenvoudiging en harmonisatie op het werkveld Predikantszaken. Dit advies van de hand van Sijske van Delden en Willem Smouter is nu beschikbaar. Na een analyse van de op dit werkveld ervaren problemen worden oplossingsrichtingen geschetst:

- kerkelijk onderzoek en beslissing in arbeidszaken meer naar landelijk verleggen;
- het speelveld vereenvoudigen tot regelgeving, toerusting en preventie, en rechtspraak;
- naast het ondersteunende werk van SKW volstaan met een Landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken (LCKO), een Landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen (LCKA) en een Landelijke Commissie Kerkelijke Rechtspraak (LCKR).

De Regiegroep beveelt GS en LV aan met instemming kennis te nemen van dit advies en de conclusies en het geadviseerde model tot uitgangspunt te nemen bij de besluiten die het werkveld Predikantszaken betreffen en, waar dit relevant is, bij andere besluiten.

In ons rapport aan de Generale Synode en de Landelijke Vergadering hebben wij in hoofdstuk 6 de inhoud op hoofdlijnen geschetst van de rapporten van de commissies, deputaatschappen en instellingen die actief zijn in het landelijke kerkenwerk, voor zover relevant in het kader van het eenwordingsproces. Daaronder waren ook een aantal rapporten van instanties die actief zijn op het terrein van predikantszaken. Aan het slot van dit rapportonderdeel schreven we:

‘Diverse rapporten, waaronder dat van deputaten predikantszaken (DPZ), slaken de volgende hartenkreet: er zijn teveel spelers in predikantenland aan het werk, met de risico’s dat ze tegen elkaar uitgespeeld worden, langs elkaar heen werken en dat hulp- en adviesvragers gaan shoppen onder de diverse hulp- en adviesgevers. ‘We opteren voor een sterke vereenvoudiging van de regelgeving op predikantengebied. Er zijn nu teveel instanties met dezelfde zaken bezig’, aldus het rapport van DPZ. Ook wordt daarin gepleit voor minder deputaatschappen en een heldere afbakening van bevoegdheden op dit terrein. Een eerste begin van dit laatste is te vinden de rapporten van deputaten advies en bijstand (DAB) en Raad van Advies predikantszaken (RvA).

Toch blijft er op het gebied van vereenvoudiging en herstructurering nog werk aan de winkel. Wij hebben met instemming van de deputaatschappen, commissies en andere instanties op dit terrein besloten om twee mensen te vragen om in aansluiting op wat zich al ontwikkelt en in goed overleg met de betrokken instanties voorstellen te doen voor een vereenvoudiging van de regelgeving in predikantszaken, een vermindering van het aantal spelers in dit veld en harmonisatie van de regelingen en organisatie van GKv en NGK. We hebben Sijske van Delden (GKv) en Willem Smouter (NGK) bereid gevonden om deze opdracht uit te voeren. Dit tweetal - met kennis van zaken van het werkveld, maar zonder actuele betrokkenheid of belangen daarbij - werkt onder de verantwoordelijkheid van de Regiegroep en zal nog tijdens deze GS en LV met voorstellen komen, aanvullend aan wat al op hun tafels ligt’.

Sijske van Delden en Willem Smouter zijn medio oktober 2019 aan de slag gegaan en hebben hun opdracht voortvarend uitgevoerd. Op 7 januari 2020 hebben we hun Advies afstemming predikantszaken ontvangen. Dat advies laten wij hieronder volgen. Het bevat een duidelijke

analyse op hoofdlijnen van de problemen die zich op het werkveld Predikantszaken voordoen en wijst, eveneens op hoofdlijnen, een aantal duidelijke oplossingsrichtingen aan. De adviseurs schrijven: 'Onze hoofdlijn is: er valt natuurlijk nog veel meer te adviseren, maar we hebben ons gefocust op datgene waar het naar ons idee wringt. We denken dat een veel breder advies het risico zou lopen te verwaaien in de wind'.

Wij zijn de schrijvers dankbaar voor de wijze waarop ze hun opdracht hebben uitgevoerd. In vervolg op ons rapport bieden wij u dit advies aan ter behandeling door GS en LV annex de overige rapporten die op het werkveld Predikantszaken betrekking hebben. De schrijvers van het advies zijn te zijner tijd beschikbaar voor het geven van een toelichting. Alle betrokken instanties op het werkveld Predikantszaken zijn door de schrijvers over de inhoud van hun advies geïnformeerd.

Bijlage: rapport Advies over afstemming predikantszaken

Bijlage: Advies over afstemming predikantszaken

Van Sijtske van Delden en Willem Smouter aan Regiegroep – 7 januari 2020

De Regiegroep las in vrijwel alle rapporten die betrekking hebben op predikantszaken dat het aantal spelers op dit veld erg groot is geworden, dat de afbakening niet altijd helder is en dat regelingen in de beide kerkgenootschappen niet altijd op elkaar aansluiten.

De Regiegroep heeft ons beiden, Sijtske van Delden en Willem Smouter, daarom opgedragen:

Onderzoek in goed overleg met de spelers op het werkveld Predikantszaken en in aansluiting op wat zich daar al in een goede richting ontwikkelt,

- in hoeverre de regelgeving op dit werkveld kan worden vereenvoudigd;
  - in hoeverre het aantal spelers op dit werkveld kan worden verminderd;
  - in hoeverre werkterreinen en bevoegdheden beter op elkaar kunnen worden afgestemd;
  - hoe de op dit werkveld bestaande regelingen, processen en structuren van GKv en NGK kunnen worden geharmoniseerd met het oog op de eenwording van beide kerkgemeenschappen;
  - wat er verder nodig is om de gesignaleerde problemen op te lossen.
- en kom op deze punten met voorstellen.

1 Werkwijze

Allereerst moesten we ons een flink aantal afkortingen eigen maken, die we [aan het eind van het advies weergeven](#).

Daarna hebben wij gesproken met onderstaande spelers in het veld van Predikantszaken:

Van GKv:

- deputaten advies en bijstand (DAB): ds Arie van Vugt, Hermann Toebe, Lien Schilthuis en Ijsbrand van der Krieke
- deputaten predikantszaken (DPZ): ds Arie de Snoo, ds Henk van de Kamp
- Raad van Advies in predikantszaken (RvA PZ): Ruurd Kooistra

Van NGK:

- Vertrouwens- en adviescommissie (VAC): ds Alex Boshuizen (telefonisch) en Klaas Mollema (samen met ICG)
- Bestuur Nederlands Gereformeerde Instelling Arbeidszaken (NGA): Herman van Rees en Heleen Pool
- Commissie voor kerkrecht en beroepszaken (CKB): Leendert Verheij en Sander Datema

Van gezamenlijk:

- Bestuur Predikantenvereniging: Martin van Eerde (cGMV), ds Willem de Graaff, ds Erik Dwarshuis
- Interkerkelijke Commissie Geschiloplossing: Han Merkus, Gerrit de Graaf en Klaas Mollema.

1.1 Voor nu of voor straks

Er zit iets dubbels in onze opdracht: enerzijds hebben we te onderzoeken of het werkveld eenvoudiger kan; dan hebben we het vooral over de huidige praktijk in de GKv omdat met name daar geklaagd wordt over het te grote aantal spelers en regels. Anderzijds hebben we te adviseren over harmonisering van regelingen met het oog op de beoogde eenwording van beide kerkgemeenschappen. Het advies gaat dus enerzijds over de bestaande praktijk in de afzonderlijke kerken en anderzijds over een samenhangende praktijk in de toekomst.

Wij hebben dit zo opgevat dat we advies hebben uit te brengen over de toekomstige situatie en dat we daarnaast benoemen wat er – afhankelijk van ambitieniveau en gevoelde urgentie bij de GS en LV – nu al gedaan kan worden.

2 Overwegingen

Als wij met voorstellen komen om aan de opdracht te voldoen, dan beseffen we vooraf heel goed dat er geen allesomvattende oplossing voor de ervaren problemen bestaat. Er zitten minstens drie aspecten aan het vastlopen van predikanten:

- cultureel: ons ontzag voor de dokter, de docent of de burgemeester wordt anders dan vroeger meer bepaald door hun functioneren dan door hun ambt; het zou wonderlijk zijn als dit bij predikanten anders lag
- spiritueel: kerken en gelovigen zijn intensief in beweging; zowel naar grotere verscheidenheid als naar secularisatie. In zo'n situatie is verbindend leiderschap best moeilijk
- maatschappelijk: in de maatschappij is het sowieso steeds minder gebruikelijk dat je veertig jaar hetzelfde werk doet of kunt doen. Dat dit ook in de kerk doorwerkt kan nauwelijks verbazen

In de gegeven omstandigheden zijn de kerken geroepen om gelovig en nuchter verantwoordelijkheid te nemen voor de werkers in de kerk, waaronder de predikanten. Hieronder volgen enkele overwegingen die de basis vormen voor ons advies.

2.1 Waarom problematisch

In de gesprekken die we voerden werd allereerst duidelijk *waarom* het problematisch is dat er veel spelers zijn met een onduidelijke afbakening van taken. Natuurlijk is het jammer van de moeite en zorg waarmee zowel vrijwilligers als professionals in een te complex systeem opereren. Maar het werkelijke probleem is dat kerkenraden en predikanten elkaar soms jarenlang gevangen houden in een onvruchtbare patstelling waarbij elk van beiden telkens weer nieuwe instellingen kan raadplegen. Dat is pas werkelijk *zonde* van de tijd en de energie. We merkten zelf overigens tijdens onze gesprekken dat het maar al te gauw gebeurt dat je een probleem oplost door nog een instantie toe te voegen – en dat willen we echt voorkomen.

2.2 Scheiding tussen preventie en conflict

Het tweede dat we uit onze gesprekken leerden is dat er een duidelijke scheiding moet zijn tussen enerzijds het veld van opleiding, toerusting en bemiddeling (preventie) en anderzijds het traject van conflict en losmaking.

- Een instelling voor toerusting die ook aan conflicten doet, raakt daarmee besmet. Kerken en predikanten zien hun probleem liever niet als 'conflict' – dat klinkt zo onherroepelijk. Gevolg daarvan is dat kerken "te laat aan de bel trekken".

- En anderzijds: een commissie voor conflictbehandeling die geen vaart maakt, creëert daarmee zelf onrecht. Dat levert blijvende ontevredenheid met “de kerkelijke molen” op.

Op toerusting en bemiddeling moet je een beroep kunnen doen zonder dat het al klinkt als een conflict. En heb je eenmaal samen de stap naar conflictbehandeling gezet, dan doe je dat meestal niet om nog eens naar mediation te worden gestuurd.

2.3 Sturing beperkt mogelijk

Het derde element dat we leerden is dat sturing maar beperkt mogelijk is.

Wat het bredere veld van toerusting en bemiddeling betreft: hier is het wel wenselijk dat de kerken een duidelijk adres en route voor hun vragen en problemen krijgen maar je kunt er geen verplichting van maken. We vertrouwen erop dat een heldere route met professionele adviseurs ertoe zal leiden dat kerken en predikanten hier graag gebruik van willen maken.

Er is eigenlijk maar één onderwerp waarbij het zowel wenselijk als mogelijk is om bindende afspraken te maken, namelijk de procedure voor losmaking van een predikant. Een kerk immers die zich op dat punt niet aan de kerkelijke afspraken houdt, loopt grote kans om *overruled* te worden door een meerdere vergadering of zelfs door de burgerlijke rechter.

2.4 Ons kent ons

Kerken zijn over het algemeen hechte gemeenschappen – en dat is hun kracht. Predikanten zijn geneigd elkaar te steunen – en zo hoort het ook. Alleen zal duidelijk zijn dat het heel moeilijk zo niet onmogelijk is om hen een onafhankelijk oordeel te laten vellen over een kerkenraad of over een collega. En al lukt het wel, dan horen we nog dat relaties er soms jarenlang door verstoord raken.

Het zit ons ook dwars dat je een moreel beroep moet doen op classis/regio of collega's om vooral onafhankelijk te blijven als er problemen rond een predikant zijn. Dan vraag je immers van een classis/regio om niet met de zusterkerk mee te denken omdat dit de onafhankelijkheid in gevaar brengt. En je adviseert met hetzelfde motief een predikant die in de problemen zit om niet zijn bevriende collega's te raadplegen. In beide gevallen probeer je de primaire functie te onderdrukken en dat kan alleen maar schadelijk zijn.

Het vierde element in onze overwegingen is dan ook dat we niet langer de classicale/regionale vergadering willen laten oordelen over een voorgenomen losmaking en niet langer een college van predikanten over de bekwaamheid van hun collega.

2.5 Visitatie als signalering

Het is pijnlijk als problemen in een gemeente pas op tafel komen als het eigenlijk te laat is. Daarom kan kerkvisitatie een belangrijke rol spelen bij vroegtijdige signalering. Het zou mooi zijn als de [enquête BKW Basis](#) daarvan een vast onderdeel wordt. Het is wel belangrijk dat visitatoren bij hun rol blijven: bij zaken van opzicht en tucht hebben ze (binnen de GKv) een officiële rol; bij arbeidszaken of spanningen rond het functioneren van predikanten moeten ze vooral de weg weten naar begeleiding en mediation en dat niet zelf gaan doen.

Het vijfde element in onze overwegingen is dan ook dat we kerkvisitatoren adviseren om rolvast te zijn.

3 Huidig model

Het totale werkveld Predikantszaken omvat in beginsel drie kolommen:

1. regelgeving
2. toerusting en preventie
3. rechtspraak

3.1 1 Regelgeving

Regelgeving wordt nu bij GKv voorbereid door DKR en bij NGK door CKB; in beide gevallen is het uiteraard de synode/landelijke vergadering die de geformuleerde regels vaststelt. In de praktijk worden er overigens meer regels opgesteld, bijvoorbeeld door ICG, NGA en SKW. De kerken moeten zich dat wel realiseren. Als leden van de vereniging SKW zijn ze verantwoordelijk voor veel meer dan een paar praktische CvB-taken.

3.2 Toerusting en preventie

Op het brede veld van toerusting en preventie in de relatie predikant en kerkenraad zijn een groot aantal spelers werkzaam. SKW en Praktijkcentrum, TUK en NGT, DAB en VAC, ICG, particuliere bureaus, DPZ en NGA, adviezen van CKB en meer. Ja, het is wel wat veel maar het veld is ook breed. We benoemen dat in het kort:

- Opleiding van predikanten is de taak van de TUK; harmonisatie met NGP heeft al plaatsgevonden
- Kerkelijke examens zijn verantwoordelijkheid van DPZ en classis (GKv), respectievelijk van LCKO en regio (NGK). Beiden bereiden harmonisatie al voor.
- Permanente educatie is een verantwoordelijkheid van de TUK (GKv) en van NGT (toerusting NGK)
- Advisering over werk en samenwerking komt nu van SKW, Praktijkcentrum en NGT plus zelfgekozen adviseurs
- Advisering en mediation bij problemen komt naast collega's en bekenden vooral van DAB, VAC, SKW, NGT en in de praktijk ook van visitatoren, van DPZ, NGA, CKB en ICG. Het is overigens problematisch als organen die later moeten oordelen ook al als adviseur optreden.
- Wanneer advisering en mediation onvoldoende helpen wordt nu via DAB dan wel via VAC de weg gewezen naar conflictbehandeling bij de ICG. Deze commissie geeft advies, coacht en bemiddelt zo nodig bij geschillen die bij haar aanhangig worden gemaakt. Ze richt zich op het oplossen van spanningsrelaties tussen partijen. Als dat in de ogen van partijen niet lukt kunnen deze alsnog gebruikmaken van het beroepsrecht binnen het eigen kerkverband.

Het mooie aan deze commissie voor Geschiloplossing is dat zij een uiterste poging doet om geschillen in goede vrede en in goed overleg op te lossen: ook het in vrede uit elkaar gaan is immers als oplossing van een geschil te zien. Het lastige eraan is dat zij opereert in het schemergebied tussen preventie en rechtspraak. Kerken en predikanten aarzelen lang voordat ze hun problemen als conflict beschouwen en komen dus pas als het niet anders meer kan bij de ICG. ICG werkt [volgens het eigen reglement](#) alleen met instemming van beide partijen, de uitspraken zijn niet bindend tenzij anders afgesproken, elk van beide partijen kan het proces op elk moment afbreken enz. Maar in de fase waarin partijen hun conflict als een geschil voorleggen verwachten ze het beslechten van dit geschil en niet opnieuw coaching en bemiddeling.

3.3 Kerkelijke rechtspraak

Rechtspraak rekenen we in predikantszaken vanaf de instemming met voorgenomen losmaking. Juist op dit punt is de huidige situatie complex. Er zijn landelijke commissies of deputaatschappen, er is verplichte advisering, er is een vakbond en de instemming is nodig van regio of classis. En anderen zien daar weer op toe.

Als voor een losmaking de voorafgaande instemming van classis of regio vereist is, dan handelt die daarbij als rechter in eerste aanleg. Wij zien daar de volgende bezwaren aan:

- deze rol botst met de primaire rol van een regio in ondersteuning, advisering en toezicht
- de vereiste deskundigheid is niet altijd aanwezig en wordt nu zoveel mogelijk gecompenseerd met een complex stelsel van advisering
- een oordeel vellen over naaste collega's is kwetsbaar en veroorzaakt bovendien soms jarenlang schade
- gelijke behandeling in gelijke situaties is op deze wijze moeilijk te garanderen.

Vanwege deze bezwaren stellen wij voor om de kerkelijke vergadering alleen in tuchtrechtelijke zaken uitspraak te laten doen. Arbeidsrechtelijke zaken beleggen we bij een landelijke instantie.

Binnen deze kolom rechtspraak valt ook de beroepsinstantie. Bij de GKv is dat de CvB PZ, bij de NGK is het de LV met advisering van CKB. Bij een hereniging van onze kerken zal daar één weg voor gevonden moeten worden; wij doen daarvoor geen aanbevelingen.

4 Geadviseerd model

Ook in de toekomst zijn er in beginsel drie kolommen: regelgeving, toerusting en preventie, en rechtspraak.

4.1 Regelgeving

Over de kolom *regelgeving* hebben wij geen specifieke adviezen.

4.2 Toerusting en preventie

Gelukkig wordt er veel gedaan aan preventie van conflicten en daar zien we ook zegen op. Elk advies dat je aan een verstandig iemand vraagt is een vorm van preventie.

Er is ook preventie die we gezamenlijk afspreken of beschikbaar stellen. Daarbij hebben het Steunpunt SKW, de NGT en het Praktijkcentrum een belangrijke rol. Ze hebben elk op eigen terrein een behoorlijke bekendheid gekregen. Dat begint met de vinger aan de pols middels BKW Basis (elke drie jaar een enquête) en beiden kunnen de ondersteuning opschalen wanneer nodig, ook met externe professionals. Andere preventiemiddelen zijn: mentoraat, coaching, supervisie, (begeleide) intervisie, het instellen van een begeleidingscommissie en het regelmatig voeren van evaluatiegesprekken. Ook mediation valt hieronder, als de ultieme poging om er samen uit te komen.

Preventie kun je niet verplicht stellen, maar je hebt wel wat uit te leggen als het misloopt en je hebt nooit aan preventie gedaan. Een predikant die geen PE-punten heeft gehaald of geen intervisie volgt, staat zwak als er problemen komen. Een kerkenraad die BKW Basis niet nodig vond en ook geen begeleidingscommissie voor de predikant heeft, staat bij een eventueel conflict met lege handen. Een

predikant en kerkenraad die een conflict melden, zullen toch eerst het advies krijgen om mediation te proberen.

4.2.1 Kerkelijke onderzoeken - LCKO

De verantwoordelijkheid voor kerkelijke onderzoeken beleggen we in ons voorstel bij een landelijke commissie kerkelijke onderzoeken. De regionale vergadering blijft wel betrokken maar meer op afstand, volgens een regeling die LCKO (bij NGK) en DPZ (bij GKv) op dit moment samen opstellen.

Nieuw daarbij is dat we ook het geschiktheidsonderzoek in geval een predikant losgemaakt wordt, aan deze commissie toevertrouwen. Het kerkelijk onderzoek om beroepbaar te blijven na losmaking komt daarmee in dezelfde handen als het kerkelijk onderzoek bij beroepbaarstelling.

- de nieuwe LCKO is een kleine commissie uit beide kerken die beroep kan doen op een grotere groep van examinatoren. Slechts een deel daarvan zijn predikanten. Voor bevordering van deskundigheid is een budget nodig.

4.2.2 Kerkelijke adviezen - LCKA

Niet iedere kerkenraad en niet ieder kerklid weet hoe de regels en gebruiken in het kerkelijk leven zijn. Zeker niet als we straks met twee culturen herenigen. We willen één vraagbaak creëren voor kerkelijke adviezen: de Landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen (LCKA).

Bij deze adviezen is allereerst te denken aan de kerkordelijke adviezen die DPZ nu geven bij emeritering, deeltijdberoep en onttrekking; het toetsen van de dossiers noemen we dat. Wat ons betreft zou je ook de toetsing van de stukken na het aannemen van een beroep hier kunnen onderbrengen.

In bredere zin moet deze LCKA advies kunnen geven over kerkelijke regels en gebruiken. Dat omvat zowel het kerkrecht als ook kennis van de kerkelijke kaart. De LCKA zal dan ook niet zelf adviseren over uitvoeringsregels maar daarvoor naar het SKW verwijzen. En bij conflicten gaat de LCKA niet zelf bemiddelen maar is wel beschikbaar om de weg te wijzen naar mediation of rechtspraak en om partijen op die weg te begeleiden.

We beogen met deze commissie een helder onderscheid te maken tussen advies en rechtspraak. Een commissie die recht spreekt kan beter niet zelf de adviseur zijn. En een commissie die adviezen geeft, heeft te accepteren dat deze soms niet overgenomen worden.

- de LCKA telt zes tot tien leden uit beide kerken die wijsheid en ervaring combineren. Het gaat niet alleen om kennis van kerkrecht maar ook van communicatie en bestuurlijke integriteit. Op ad hoc basis kunnen zij een beroep doen op buitenstaanders.

4.3 Kerkelijke rechtspraak - LCKR

Als een meningsverschil tussen één of meer partijen niet meer onderling valt op te lossen spreken wij van een conflict. Met een conflict moet je uiteindelijk naar de rechter en die noemen we in dit geval: de Landelijke Commissie Kerkelijke Rechtspraak (LCKR).

Iedereen kan aankloppen bij de LCKR, maar het op te stellen reglement bepaalt waar zij zich mee bemoeien. Zij doen geen uitspraak over zaken van leer en leven (tuchtrechtspraak) en voor beroep

tegen een besluit van je kerkenraad moet je bij de regio / classis zijn. Maar bij een conflict in arbeidszaken zoals we die nu bespreken is LCKR het adres.

Nauwkeurig gezegd: ontheffing uit het ambt op eigen verzoek is geen conflict; daarbij is een advies van LCKA over de getroffen regeling voor de regio voldoende om ermee in te stemmen. Bij losmaking, al dan niet gecombineerd met ontheffing en al dan niet met een getekende vaststellingsovereenkomst, is de LCKR wel nodig.

Na ontvangen verzoek houdt de LCKR een regiezitting. Op die zitting komen zaken aan de orde als

- wat verzoeken beide partijen?
- zijn de vereiste stukken aanwezig?
- acht de commissie zich in deze zaak bevoegd?
- hebben partijen in vrijheid kunnen afwegen of ze een raadsman nodig hebben?
- is de LCKA al betrokken voor begeleiding in de communicatie tussen partijen en met de gemeente?

Als een of beide partijen vragen om goedkeuring van losmaking, dan vraagt de commissie aan CGMV/SKW om advies over een vaststellingsovereenkomst.

Als de predikant beroepbaar wil blijven, vraagt de commissie aan de LCKO om een onderzoek dat mede een assessment omvat. Deze LCKO zal het onderzoek niet kunnen doen zonder inzicht in het conflict en de omstandigheden ervan. Daarom nodigt de commissie de LCKO uit om de tweede fase als toehoorder bij te wonen.

In deze tweede fase worden partijen gehoord in elkaars aanwezigheid. Het gaat dan om vragen als

- wat is de aard van het conflict?
- wat zien partijen als de oorzaak van het conflict?
- wat hebben beiden geprobeerd om hun conflict onderling en met inschakeling van externe hulp op te lossen?

De commissie doet, voor zover van toepassing na ontvangst van de adviezen van SKW en LCKO, binnen een af te spreken termijn een openbare uitspraak in het conflict.

Tegen deze uitspraak is hoger beroep mogelijk volgens de geldende regeling. Wij brengen daarover geen advies uit.

- De LCKR telt tien tot twaalf leden met verschillende disciplines. Tenminste de voorzitter en de secretaris zijn ervaren juristen. Het is wenselijk om ook belijdende leden van andere kerken in de commissie te betrekken. Professionele ondersteuning is bespreekbaar.

5 Spelers

Onze opdracht was, te onderzoeken in hoeverre het aantal spelers op dit werkveld kan worden verminderd. In onze voorstellen gebeurt dat bij de hereniging van onze kerken als volgt:

- a. deputaten A&B: hun begeleidende werk wordt belegd bij SKW; hun adviserende werk bij de nieuwe LCKA. We zijn ervan overtuigd dat de huidige deputaten ook in de nieuwe situatie de kerken kunnen dienen; ze hoeven echter geen eigen deputaatschap en rapportage meer in stand te houden
- b. commissie VAC: hun werk wordt nu al grotendeels door SKW overgenomen en naar ons idee hoeven ze nu al niet meer herbenoemd te worden

- c. deputaten PZ: kerkelijke onderzoeken worden belegd bij LCKO en daar zijn de 28 classicale deputaten niet meer bij nodig. Verplichte advisering bij zaken als emeritering, ontheffing op eigen verzoek en deeltijdberoep hoort bij LCKA en beoordeling van verzoeken tot losmaking bij LCKR. Wij zien vooral de LCKA als voortzetting van DPZ, maar dan in kleinere bezetting en niet alleen meer met predikanten.
- d. we zien voor de ICG in de toekomst geen afzonderlijke rol weggelegd. Hun reglement leest als een vorm van advies en bemiddeling die door beide partijen op elk moment kan worden afgebroken. Dat is heel waardevol en verschillende leden van ICG staan dan ook bij SKW bekend als mediators. Maar in de fase van een geschil waarin mediation niet meer helpt past deze aanpak niet. Sterk aan de ICG-aanpak is overigens het interkerkelijke karakter ervan; wij hebben dat toegepast op de samenstelling van LCKR. Sterk vonden wij ook de focus op begeleiding van ruziënde partijen in de communicatie met elkaar en met de gemeente; wij hebben dat belegd bij de LCKA.
- e. de kerkelijke instelling NGA (Arbeidszaken) vervalt bij hereniging van de kerken. Hun uitvoerende werk wordt nu al ondergebracht bij SKW. Vaststelling van arbeidsvoorwaarden gebeurt straks in overleg tussen SKW en CGMV. Hun rol bij losmakingen wordt toebedeeld aan LCKA (voor adviezen) en LCKR (voor uitspraken). De toekomst van pensioenen is al onderwerp van gesprek en valt buiten onze opdracht.
- f. de CKB (NGK kerkrecht en beroepszaken) is nu tegelijkertijd vraagbaak, betrokkene bij beoordeling van ontslag op de regio, en schrijver van zwaarwegend advies in geval van beroep bij de Landelijke Vergadering. Die drie taken worden gesplitst: advisering gaat naar LCKA, beoordeling naar LCKR en hoger beroep naar de nieuwe beroepsinstantie.
- g. de Raad van Advies in Predikantszaken ontleende zijn nut vooral aan het grote aantal spelers op dit gebied; naast de door ons genoemde spelers participeren daarin ook de VSE (emeritering), de TUK (opleiding) en het Praktijkcentrum. Ook in de toekomst zal SKW met hen overleggen maar naar ons idee hoeft het geen Raad te zijn die eigen rapporten inzendt. Een ander nut was dat SKW via deze Raad kon rapporteren aan de GS. Wij beschouwen SKW als onderdeel van het brede veld van advisering en stellen voor dat de LCKA aan de GS ook over het SKW rapporteert.
- h. De regio / classis was en is ook een speler in predikantszaken. In onze voorstellen hoeven de afgevaardigden en met name de predikanten elkaar niet meer te beoordelen via examens of bij rechtspraak in conflicten. We hopen dat ze zo meer toekomen aan hun primaire taken van samenwerking en wederzijdse ondersteuning.

6 Fasering

We brengen dit advies uit aan de Regiegroep. Die bepaalt uiteraard wat ermee te doen. Als ze dit advies voorleggen aan GS/LV dan is ons voorstel onmogelijk meteen in te voeren. Eerst moet nog onderzocht worden wat dit voorstel betekent voor de nieuwe kerkorde en voor de onderliggende generale regelingen. Die kunnen nooit eerder dan bij een volgende GS ingaan. Juist bij conflicten rondom predikanten is zorgvuldige formulering belangrijk, aangezien zowel het welzijn van de gemeente als het ambt en levensonderhoud van de predikant ermee gemoeid zijn.

Dat biedt de gelegenheid om nu meer op hoofdlijnen te spreken: wat vindt de GS/LV van het idee om:

- kerkelijk onderzoek en beslissing in arbeidszaken meer naar landelijk te verleggen
- het speelveld te vereenvoudigen tot regelgeving, toerusting en preventie, en rechtspraak
- naast het ondersteunende werk van SKW te volstaan met een LCKO, een LCKA en een LCKR

Voor de komende minimaal drie jaar zien we als bescheiden vereenvoudiging voor ons:

- DAB gaat over naar ICG en hoeft dus geen nieuwe opdracht te krijgen
- VAC is al bezig met overdracht aan zowel SKW als ICG en hoeft geen nieuwe opdracht te krijgen
- ICG werkt de komende drie jaar volgens het eigen reglement en biedt dus advisering, coaching en bemiddeling; ons advies is dat ze duidelijk maken dat hun werk de slotfase van preventie betekent en dat voor het eventueel beslechten van het geschil de kerkelijke procedures gelden.
- De expertise van DAB en VAC hopen we in een volgende fase terug te zien in LCKA en LCKR
- We menen dat kerkelijke onderzoeken nu al gehouden kunnen worden volgens de regeling die LCKO en DPZ samen opstellen, met per onderzoek een evenwicht tussen classis/regio en landelijke commissie.

We adviseren overigens om alle genoemde onderwerpen in onderlinge samenhang en in gemeenschappelijke vergadering te bespreken.

7 Afkortingen

Dit advies valt niet te lezen zonder kennis van een flink aantal afkortingen, die we hieronder uitwerken.

<i>Afkorting</i>	<i>Denominatie</i>	<i>Omschrijving</i>
CGMV	-	vakorganisatie voor christenen
CKB	NGK	Commissie Kerkrecht en Beroepszaken
CvB PZ	GKV	Commissie van Beroep in predikantszaken
DAB	GKV	Deputaten Advies en Bijstand
DPZ	GKV	Deputaten Predikantszaken
GS	GKV	Generale Synode
ICG	Interkerkelijk	Interkerkelijke Commissie Geschiloplossing
LCKA	Herenigd	Landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen
LCKO	NGK	Landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken
LCKO	Herenigd	Landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken
LCKR	Herenigd	Landelijke Commissie Kerkelijke Rechtspraak
LV	NGK	Landelijke Vergadering
NGA	NGK	Nederlands Gereformeerde instelling Arbeidszaken
NGT	NGK	Nederlands Gereformeerde instelling Toerusting
PV	Gezamenlijk	Predikantenvereniging
RvA PZ	Gezamenlijk	Raad van Advies in Predikantszaken

SKW	Interkerkelijk	Steunpunt Kerkenwerk
TUK	Gezamenlijk	Theologische Universiteit Kampen
VAC	NGK	Vertrouwens- en Adviescommissie